

Митник У. М.,

аспірантка кафедри кримінального права
та процесу Київського університету права
НАН України

ПРОБЛЕМА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Останніми роками в Європейському Союзі, як і в Україні, спостерігається зростання рівня злочинності, пов'язаної із вчиненням домашнього насильства. У деяких країнах, наприклад у Франції, це явище є загальнодержавною проблемою.

Розглянемо досвід кримінально-правової протидії домашньому насильству на загальнонаціональних рівнях в окремих країнах Європейського Союзу, а саме у Великобританії, Франції та Польщі.

Так, у Франції кримінально-правова протидія домашньому насильству здійснюється наступним чином. Відповідно до секції 3 глави 2 титулу 3 книги 1 Кримінального кодексу Франції вчинення злочину щодо подружжя чи партнера є обставиною, що обтяжує покарання для всіх злочинів. Дане положення поширюється також на партнерів, які живуть із постраждалою особою за угодою громадянської солідарності, на колишнє подружжя, на партнерів, які живуть разом, за умови, що правопорушення вчинене тоді, коли пара перебувала разом або після розлучення, і вчинене внаслідок стосунків між кривдником і постраждалою особою. Відповідно до ст. 222-18-3 КК Франції карається також погроза будь-яким способом вчинити злочин проти подружжя, співмешканця, партнера, який живе з кривдником згідно з угодою громадянської солідарності. Ст. 222-31-1 та 222-31-2 КК Франції передбачають відповідальність за такий вид сексуального насильства в сім'ї як інцест, вчинений відносно неповнолітніх. Так, вчинення цього злочину тягне за собою позбавлення батьківських прав [2].

Крім цього, як до, так і після ув'язнення, можливим є виселення кривдника з дому. До розгляду справи законодавство уможливило припинення співжиття кривдника та потерпілого і заборону будь-яких контактів між ними (ст. 138-9 Кримінального процесуального кодексу Франції).

Розглянемо досвід кримінально-правової протидії домашньому насильству у Польщі. Відповідно до Кримінального кодексу Польщі від 6 червня 1997 року домашнє насильство є злочином. Так, ст. 207 Кримінального кодексу Польщі, яка міститься у Розділі XXVI «Злочини проти сім'ї і опікунства», встановлює, що той, хто завдає фізичної чи психологічної шкоди найближчій особі або іншій особі, яка постійно чи тимчасово перебуває у відносинах залежності від винуватця, підлягає покаранню у вигляді позбавлення волі строком від 3 місяців до 5 років. Якщо винуватець діяв із особливою жорстокістю, то строк покарання у вигляді

позбавлення волі становить від 1 до 10 років. Якщо постраждала особа намагається покінчити життя самогубством унаслідок дій винуватця, то строк покарання у вигляді позбавлення волі становить від 2 до 12 років [3].

Про домашнє насильство може повідомити будь-яка особа на підставі підозри, на підставі чого здійснюється розслідування. До обов'язків працівників поліції відноситься проведення з особою, щодо якої існує підозра, що вона вчиняє домашнє насильство, роз'яснювальної бесіди про кримінальну відповідальність за домашнє насильство та пояснення необхідності поводити себе відповідно до закону і правил суспільного співжиття.

Крім цього, в червні 2010 року у Польщі був прийнятий Закон щодо протидії злочинам в сім'ї. Закон щодо протидії злочинам в сім'ї запровадив такий запобіжний захід, як виселення особи, яка вчинила домашнє насильство із спільного із жертвою житла, якщо є вагомі причини вважати, що кривдник може знову вчинити насильницький злочин щодо потерпілого. Нововведенням стало також створення освітніх програм, спрямованих на перевиховання осіб, які вчинили насильницький злочин щодо члена або членів своєї сім'ї. Закон встановлює процедуру вилучення особи із сім'ї соціальним працівником, якщо життя або здоров'я дитини знаходиться в небезпеці. Рішення приймається спільно з працівниками поліції, лікарем, медсестрою або фельдшером. Соціальний працівник зобов'язаний повідомити суд з сімейних справ про прийняття такого рішення протягом 24 годин від його прийняття, а суд потім приймає рішення про подальшу долю дитини. На основі Закону щодо протидії злочинам в сім'ї, було створено «блакитну лінію», за якою можна негайно повідомити поліцію про вчинення домашнього насильства, внаслідок чого поліція разом з прокуратурою негайно усувають кривдника зі спільного помешкання; якщо дитина зазнає жорстокого поводження, то вона може бути негайно вилучена навіть без рішення суду. У цьому випадку дитина утримується в лікарні, «тимчасовій сім'ї», а протягом 24 годин суд розглядає це питання та визначає подальші дії; якщо особа була засуджена за злочин проти дитини, але звільнена від відбування покарання, але продовжує вчиняти злочини проти дитини, то така інформація негайно повідомляється суду і особа направляється для реального відбування покарання [1, с. 101–103].

На нашу думку, у системі кримінально-правової протидії домашньому насильству у Франції позитивним є визнання вчинення злочину щодо подружжя чи партнера обтяжуючою обставиною щодо всіх злочинів, можливість виселення кривдника з дому як до, так і після ув'язнення, криміналізація інцесту та погроз вчинення злочину щодо подружжя, співмешканця, партнера, який живе з кривдником згідно з угодою громадянської солідарності. У системі кримінально-правової протидії домашньому насильству у Польщі позитивним є створення «блакитної лінії», можливість негайного вилучення без рішення суду дитини, яка зазнає

жорстокого поводження. Вважаємо за доцільне включення аналогічних норм і у кримінальне законодавство України.

У системі кримінально-правової протидії домашньому насильству у Великобританії особливої уваги заслуговує так званий «Закон Клер». Так, людина може звернутися в поліцію, щоб перевірити чи має партнер «насильницьке минуле». Поліція зобов'язана провести за такими запитами спеціальну перевірку та за її результатами проінформувати заявника [1, с. 39].

На підставі аналізу досвіду кримінально-правової протидії домашньому насильству у Великобританії, Франції та Польщі вважаємо за доцільне включення у законодавство України норм щодо визнання вчинення злочину щодо подружжя чи партнера обтяжуючою обставиною щодо всіх злочинів, можливості виселення кривдника з дому як до, так і після ув'язнення, можливості негайного вилучення без рішення суду дитини, яка зазнає жорстокого поводження, криміналізації інцесту та погроз вчинення домашнього насильства, можливості перевірки партнера на насильницьке минуле.

Список використаних джерел

1. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству: монографія / А. О. Галай, В. О. Галай, Л. О. Головка, В. В. Муранова та ін. / за заг. ред. А. О. Галай. Київ: КНТ. 2014. 160 с.

2. Code pénal. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=A0F3FAD8A018BB1EB9389A88ED747D96.tplgfr25s_2?idSectionTA=LEGISCTA000006165281&cidTexte=LEGITEXT000006070719&dateTexte=20180321 (Last accessed: 24.10.2019).

3. Kodeks karny. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf> (Last accessed: 24.10.2019).

Озірна М. В.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Донецького юридичного інституту
МВС України

Науковий керівник: доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін та
судових експертиз Донецького юридичного
інституту МВС України, кандидат юридичних
наук, доцент *Політова А. С.*

ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ ЩОДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ В КК УКРАЇНИ

Кримінальне право України в сучасних умовах зазнало багато змін, обумовлених динамікою суспільних процесів. Одним із напрямків реформування кримінального законодавства відповідно до Концепції реформування кримінальної юстиції, схваленої Рішенням Ради національної